

Marc Chagall

**LES ELUS
CLAIRE ET YVAN GOLL
ВИБРАНІ
КЛЕР ТА ІВАН ҐОЛЛЬ**

**DIE AUSERWÄHLTEN
CLAIRE UND YVAN GOLL**

Les Editions ukrainiennes en exile "Sur la Montagne" présentent un petit choix des oeuvres de Claire et Yvan Goll en français et en allemand avec des traductions ukrainiennes, publié par Elisabeth Kottmeier et E. G. Kostetzky. Cette édition apparaît au dixième anniversaire de la mort du poète Yvan Goll, le 27 février 1950.

A l'enveloppe du livre le portrait des époux-poètes Claire et Yvan Goll, fait par Marc Chagall en 1925.

Edition: 250 pièces

Die ukrainischen Ausgaben „Auf dem Berge“ bringen eine kleine Auswahl aus den Werken von Claire und Yvan Goll, teils französisch, teils deutsch, mit ukrainischen Übersetzungen, herausgegeben von Elisabeth Kottmeier und E. G. Kostetzky. Dieser Band erscheint zehn Jahre nach dem Todestag des Dichters Yvan Goll, dem 27. Februar 1950.

Auf dem Buchumschlag das Bildnis des Dichterpaars nach einem Porträt von Marc Chagall, 1925.

Auflage: 250 Exemplare

Imprimé en Allemagne occidentale

Вибрані Клер та Іван Голль

Зредагували й переклали
Елізабет Котмаєр та Ігор Костецький

У співпраці з «Україна і Світ»

Серія «Для аматорів»

Мюнхен 1960

*Yvonne
Frau*

LES ELUS CLAIRE ET YVAN GOLL

Espoir et mort, les autres hommes, l'olivier et le merle, Paris et New York, François d'Assise et l'Eurocoque, clarté et alchymie, la Lorraine et le monde entier, „Jean sans Terre“ et la „Plainte pour Yvan“: Claire et Yvan Goll, élus pour condenser ce qu'il y a de plus personnel et de l'élever jusqu'au domaine mythique.

Yvan Goll, né le 29 mars 1891 à Saint-Dié, mort le 27 février 1950 à l'Hôpital américain de Paris, écrivit ses premiers poèmes en langue allemande, la plupart de ses œuvres en français et aussi quelques-unes en anglais („Fruit from Saturn“, Hemispheres Editions, New York 1946), puis enfin ses dernières poésies, à nouveau, en allemand.

Sa mère était Lorraine, son père Alsacien.

Faut-il donc le définir comme un poète allemand? Il fut un des chefs de l'expressionnisme.

La France peut-elle le réclamer comme un de ses grands poètes? Oui, il fut le premier pionnier du surréalisme (1920), à une époque où André Breton était encore Dadaïste.

Enfin, l'Amérique aussi lui doit de grandes élégies.

Ou bien est-ce le peuple Juif qui a des droits sur lui, à cause des poèmes „Noëmi“ et „Job“?

En tant qu'homme et en tant que poète, Yvan Goll, le „Jean sans Terre“, tira des forces de tous les pays et les leur rendit, multipliées, avec une largesse royale. Il a triomphé, en créateur, de l'état apatride — pour l'esprit comme pour le sol, le monde entier est sa patrie.

Il est l'opposé absolu d'Ahasver. „Jean sans Terre, peut-être“, écrit Marcel Brion (Yvan Goll, „Quatre études... œuvres choisies“, Editions Pierre Seghers, Paris 1956), „mais j'aimerais mieux dire **Jean de toute la Terre**“!

En 1916, Yvan Goll rencontra à Genève Claire Studer, l'enchanteresse, la „Femme Multiple“ aux cheveux d'or roux enflammés, pour qui, peu après, Rainer Maria Rilke, qui avait fait sa connaissance en 1918, éprouva, lui aussi, une affection profonde. Mais, à cette date, elle était déjà liée à Yvan Goll. Elle parcourut le monde avec lui, en épouse et en fidèle camarade de travail. Elle le soigna à son lit de souffrance et de mort et c'est pour elle que, déjà marqué par la mort, il prononça les vers de „Herbe du Songe“, pour elle:

„Avec les derniers neuf cents mille globules rouges, qui lui restaient, il trouva, de son regard voyant, l'herbe du songe en des jardins invisibles. Et il l'assembla en un impérissable bouquet d'adieu“.

Ainsi s'exprime Claire Goll dans sa préface (Yvan Goll: „Traumkraut“, poèmes posthumes, Limes Verlag, Wiesbaden 1951) et elle continue:

„Mais peut-être Yvan Goll n'aurait-il plus eu la force d'achever „Traumkraut“, s'il n'avait pas reçu, par transfusion, le sang de jeunes poètes français, allemands, autrichiens, norvégiens et américains. Oui, ils accourirent pour offrir au mourant ce noble tribut de l'amitié. Certes, „Herbe du Songe“ a jailli du cœur d'Yvan Goll, qui a encore battu juste assez de temps pour mener à son épanouissement sa fleur rouge, et ce, parce que seize poètes l'avaient nourri du sang de leurs cœurs“.

La tombe d'Yvan Goll, au cimetière Père Lachaise à Paris, en face de celle de Chopin, porte le double portrait en bronze du couple de Chagall, unis ainsi pour l'éternité.

Claire Goll, poétesse, éleva encore un autre monument à la mémoire de son mari: elle publia récemment „Duo d'Amour“, les poèmes qu'ils écrivirent en commun (édition allemande: „Zehntausend Morgenröten“, Limes Verlag, Wiesbaden 1954). Et dans son chant indien d'amour et de mort: „Le Cœur Tatoué“, comme le livre précédent publié par Pierre Seghers, éditeur, Paris (édition allemande: „Das tätowierte Herz“, Limes Wiesbaden), adressé de nouveau à son mari, comme „Plainte pour Yvan“, Seghers, Paris 1960 (édition allemande: „Klage um Yvan“, Limes Wiesbaden 1960).

Ensemble ils avaient aussi écrit de la prose en Amérique: „Nouvelles Petites Fleurs de Saint François d'Assise“, Emile-Paul éditeur, Paris, 1959 (édition allemande: „Neue Blümlein des heiligen Franziskus“, Luchterhand Verlag, Darmstadt 1957).

Une grande partie des oeuvres françaises d'Yvan Goll a été traduite en allemand par Claire, adaptations congéniales.

Elle est la gardienne compréhensive et avertie de tout ce qu'il a créé, elle gère son œuvre avec le dévouement irremplaçable d'une vestale.

Claire et Yvan Goll — **Le Cantique des Cantiques** de notre siècle et à jamais. **Le Cantique des Cantiques** vivant.

Elisabeth Kottmeier

Eaghor G. Kostetzky

Une bibliographie détaillée figure dans le livre important: „Yvan Goll“, choix de ses œuvres, poésie, prose, drame, établi par Claire Goll. Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt (1960).

DIE AUERWÄHLTEN CLAIRE UND YVAN GOLL

*Wir hatten kein Haus wie die andern an sicherem Berghang
Wir mußten immer weiterwandern
Im Schnee der weder Salz noch Zucker war
An runden Kegeln des Mondes entlang*

Yvan Goll („Die Aschenhütte“)

Hoffnung und Tod; Mitmensch, Ölbaum und Amsel; Paris und New York; Franziskus von Assisi und die Eurokokke; clarté und Alchimie; Lothringen und die Welt; „Johann ohne Land“ und die „Klage um Yvan“: Claire und Yvan Goll, auserwählt, um das Persönlichste ins Mythische zu verdichten.

Yvan Goll, geboren am 29. März 1891 zu St. Dié, gestorben am 27. Februar 1950 im Amerikanischen Hospital zu Paris, schrieb seine ersten Gedichte in deutscher Sprache, die meisten seiner Werke französisch, auch einiges englisch („Fruit from Saturn“, Hemispheres Editions New York 1946) und seine letzten Gedichte wieder in der deutschen Sprache.

Seine Mutter war Lothringerin, sein Vater Elsässer.

Soll man ihn demnach als deutschen Dichter bezeichnen? Er war einer der Führer des Expressionismus.

Darf die französische Nation sich seiner als eines ihrer großen Dichter rühmen? Ja, er war der erste Vorkämpfer des Surrealismus (1920) zu einer Zeit, da André Breton noch Dadaist war.

Und schließlich verdankt auch Amerika ihm große Elegien.

Oder kann allein das jüdische Volk Anspruch auf ihn erheben? Man denke an seine Dichtungen „Noëmi“ und „Hiob“.

Der Dichter und Mensch Yvan Goll zog als Jean sans Terre, als Johann Ohne-land Kraft aus allen Ländern und schenkte sie vervielfältigt ihnen allen mit der Freigebigkeit eines Königs neu. Er hat die Heimatlosigkeit schöpferisch bezwungen: Er ist der Weltbeheimatete im Geist und im Boden, der absolute Gegenpol des Ahasver. „Jean sans Terre, peut-être“, so schreibt Marcel Brion (Yvan Goll. Quatre Etudes... Oeuvres choisies... Editions Pierre Seghers, Paris 1956), „mais j'aimerais mieux dire **Jean de toute la terre** ...“.

1916 begegnete Yvan Goll in Genf der jungen Claire Studer, jener bezaubern- den „Femme Multiple“ mit dem rotflammenden Goldhaar, der bald auch Rainer Maria Rilke seine Zuneigung schenkte, als er sie 1918 kennen gelernt hatte (Claire Goll: „Rilke et les Femmes, suivi de Lettres de Rainer Maria Rilke“ [adressées à Claire Goll]. Editions Falaise, Paris 1955). Aber da war sie bereits mit Yvan Goll verbunden. Als seine Frau und getreueste Arbeitsgefährtin ist sie mit ihm durch die Länder gezogen. Sie hat an seinem Kranken- und Sterbe- bett gegessen, ihr sprach er, schon vom Tode gezeichnet, die Verse des „Traum- kraut“ vor, für sie hat er es „mit den letzten 900 000 roten Blutkörperchen, die

Иван Голль (портрет Марка Шагала)
Yvan Goll (portrait fait par Marc Chagall)

Иван Голль (портрет Робера Делъоне)
Yvan Goll (portrait fait par Robert Delaunay)

ihm blieben ... seherisch in unsichtbaren Gärten gefunden und zum unverwelklichen Abschiedsstrauß gebunden“. So schreibt Claire Goll in ihrem Vorwort (Yvan Goll: „Traumkraut“, Gedichte aus dem Nachlaß. Limes Verlag, Wiesbaden 1951) und fährt fort:

„Aber vielleicht hätte Yvan Goll das 'Traumkraut' nicht mehr beenden können, wenn ihm nicht deutsche und österreichische, französische und norwegische und vor allem amerikanische junge Dichter ihr Blut geborgt hätten. Ja, sie kamen in Scharen, um dem Sterbenden die edelste aller Liebesgaben anzubieten.

Wohl ist das 'Traumkraut' dem Herzen Yvan Golls entblüht, aber dies Herz war nur fähig so lange zu schlagen, bis es die rote Traublume zur Reife gebracht hatte, weil es gespeist worden war mit dem Herzblut von sechzehn Dichtern.“

Yvan Golls Grabstein auf dem Père Lachaise, gegenüber von Chopins Grab, trägt das von Chagall geschaffene bronzene Doppelbildnis des in Zeit und Ewigkeit verbundenen Paares.

Claire Goll, die Dichterin, setzte dem Gatten noch ein anderes Denkmal ihrer Liebe mit ihren Gedichten an Yvan in dem gemeinsamen „Duo d' Amour“ (deutsche Ausgabe: „Zehntausend Morgenröten“, Limes Verlag, Wiesbaden 1954), in ihrem indianischen Gesang von Liebe und Tod „Das tätowierte Herz“ (Limes Verlag, Wiesbaden 1957) und in der „Klage um Yvan“ (Limes Verlag, Wiesbaden 1960).

Zusammen hatten sie in Amerika die „Neuen Blümlein des Heiligen Franziskus“ geschrieben (Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt 1957).

Einen großen Teil von Yvan Golls französischen Werken übersetzte Claire Goll kongenial ins Deutsche.

Sie betreut alles, was er geschaffen hat, verständnis- und kenntnisreich mit der unersetzlichen Sorgfalt und Demut einer Vestalin.

Claire und Yvan Goll — das Hohelied unseres Jahrhunderts und in Ewigkeit. Das lebende Hohe Lied.

Elisabeth Kottmeier

Eaghor G. Kostetzky

Eine ausführliche Bibliographie enthält der große Sammelband Yvan Goll — Lyrik Prosa, Drama — herausgegeben von Claire Goll, Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt (1960).

ВИБРАНІ КЛЕР ТА ІВАН ГОЛЛЬ

*Ми не мали дому, як інші, на міцному стилі
гори*

*Ми мусіли знов і знов мандрувати
Снігом що не був ні сіллю ні цукром
Уздовж круглих конусів місяця —*

Іван Голль («Попелова тижка»)

Сподівання й смерть. Співлюдина, оливкове дерево й дрізд. Париж і Нью-Йорк. Франциск Ассізький і Еврокок. Ясність і альхемія. Лютрингія і світ. «Іоанн Безземельний» і «Плач по Івані». Клер та Іван Голль, вибрані, щоб згустити особисте в мітичне.

Іван Голль, народжений 29. березня 1891 у Сен-Дьє, померлий 27. лютого 1950 в Американському шпиталі у Парижі, писав свої перші поезії по-німецькому, більшість своїх творів по-французькому, дещо також по-англійському („Fruit from Saturn“, Hemispheres Editions New York 1946), а свої останні вірші — знову по-німецькому.

Мати його була лютринжанка, батько ельзасець.

Чи слідє з цього, що він повинен називатися німецьким поетом? Він бо був одним з вождів експресіонізму.

Чи має право французька нація пишатися з нього як з одного з своїх великих поетів? Так, він був першим пробоевиком сюрреалізму (1920), за часів, коли Андре Бретон ще був дадаїстом.

І врешті завдячує йому й Америка великі елегії.

Абож, може, має на нього претенсії виключно тільки єврейський народ? Бож треба мати на оці й його поеми «Ноемі» та «Іов».

Поет і людина Іван Голль — як «Іоанн Безземельний» — ввібрав потугу з усіх країн і роздарував її помноженою їм усім з королівською щедрістю. Бездомність подолав він творчістю. Його батьківщина — цілий світ у дусі й ґрунті, абсолютна протилежність до Агасфера. «Іоанн Безземельний, можливо», писав Марсель Бріон („Yvan Goll. Quatre Etudes... Oeuvres choisies...“. Editions Pierre Seghers, Paris 1956), «але я радше б сказав „Іоанн усієї землі“ — ».

1916 Іван Голль зустрівся в Женеві з юною Клер Штудер, отією чарівною «многоотною жінкою», що їй незабаром подарував свою увагу й Райнер Марія Рільке, коли познайомився з нею 1918 (Claire Goll: „Rilke et les Femmes, suivi de Lettres de Rainer Maria Rilke“ [адресованих до Клер Голль]. Editions Falaise, Paris 1955). Але тоді вона була вже

пов'язана з Іваном. Дружина й найвірніша товаришка праці, вона подорожувала з ним країнами. Вона сиділа при його ложі хвороби й смерті, їй читав він, уже назнаменований смертю, вірші з «Сон-зілля», для неї він його «останніми 900 000 червоними тільцями, які йому залишилися... провидчо в невидимому саді вишукав і вив'язав у нев'янучий прощальний букет». Так пише Клер Голль у своїй передмові (Yvan Goll: "Traumkraut". Gedichte aus dem Nachlaß. Limes Verlag, Wiesbaden 1951) — і далі:

«Та либонь Іван Голль не завершив би „Сон-зілля“, якби німецькі та австрійські, французькі та норвезькі, насамперед же американські молоді поети не пожертвували йому з своєї крові. Так, вони зголошувались гуртами, щоб пропонувати найшляхетніший з усіх дарів любови.

„Сон-зілля“ розквітнуло таки з серця Івана Голля, проте серце оте було здатне битися лише доти, доки він довів червоне сон-квіття до зрілості, воно бо було живлене кров'ю з серця шістнадцятиох поетів.»

Нагробок Івана Голля на кладовищі Пер Ляшез, навпроти могили Шопенової, має на собі створений від Шагала подвійний образ поєднаної у часі й вічності пари.

Клер Голль, поетка, спорудила своєму дружині ще один пам'ятник любови — поезіями до Івана у спільному „Duo d'Amour“ (німецьке видання: „Zehntausend Morgenröten“, Limes Verlag, Wiesbaden 1954), своїм індіанським співом кохання й смерті «Татуйоване серце» (Limes Verlag, Wiesbaden 1957) та у «Плачі по Івані» (Limes Verlag, Wiesbaden 1960).

Разом написали вони в Америці «Нові квіточки святого Франциска» (Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt 1957).

Велику частину французьких творів Івана Голля Клер Голль конгеніально віддала по-німецькому.

Вона опікується всім, що він створив, повна розуміння й повнотою орієнтована, з незаступною турботою й скромністю весталки.

Клер та Іван Голль — пісня пісень нашого сторіччя й у вічності. Живуща пісня пісень.

*Елізабет Котмаєр
Ігор Костецький*

Докладну бібліографію містить великий збірний том: YVAN GOLL — Lyrik, Prosa, Dramen — herausgegeben von Claire Goll. Hermann Luchterhand Verlag, Darmstadt (1960).

**Вибрані
Клер та Іван Голль**

CHANSONS MALAISES

8

Je ne voudrais être
Que le cèdre devant ta maison
Qu'une branche du cèdre
Qu'une feuille de la branche
Qu'une ombre de la feuille
Que la fraîcheur de l'ombre
Qui caresse ta tempe
Pendant une seconde

MALAIISCHE LIEBESLIEDER

8

Ich möchte nichts sein
Als die Zeder vor deinem Haus
Als der Zweig der Zeder
Als ein Blatt des Zweiges
Als ein Schatten des Blatts
Als die Frische des Schattens
Der deine Schläfe kost
Eine Sekunde lang

(Übertragen von Claire Goll)

МАЛАЙСЬКІ ПІСНІ

8

Я не хотів би бути нічим
Як тільки кедром перед твоїм домом
Як тільки гілкою кедра
Як тільки листком на гілці
Як тільки тінню листка
Як тільки свіжістю тіні
Що голубить твої скроні
Протягом однієї миті

Claire Goll

Zehn Jahre schon daß du mich liebst
Zehn Jahre zehn Minuten gleich
Und immer seh ich dich zum ersten Mal:

Die Taschen voller Rosen
Künftige Tränen hinter der Brille
Wie Diamanten in Vitrinen
In deiner Brust eine Lerche
Und unter den schüchternen Handschuhn
Die Zärtlichkeiten der Zukunft

Zehn Jahre schon daß du mich liebst
Daß auf allen Uhren
Die Zeit auf immer stillstand

Клер Голль

Ось уже десять років як ти кохаєш мене
Десять років немов десять хвилин
І все ще я бачу тебе вперше:

Кешені повні троянд
Майбутні сльози за окулярами
Мов діаманти у вітринах
У твоїх грудях жайвор
А під тендітними рукавичками
Ніжність прийдешнього

Ось уже десять років як ти кохаєш мене
Як на всіх годинниках
Час назавжди спинився

RAZIEL

Sur les vingt-deux piliers de l'alphabet hébreu
Raziel construit de Verbe une immense officine
Où le mercure chante et l'oiseau se calcine
Exorcisant la pierre apprivoisant le feu

Soixante-douze noms de l'innommable dieu
Au langage arrachés : par le quartz qui fulmine
De voyelles un prisme et l'œil de cornaline
De lumière et de cris quel appel périlleux ·

« EL » fait-il « ELOHIM » peinant avec la hache
Avec la fraise avec la diable avec la clé
Moine de l'antimoine et magicien du blé

Raziel le séducteur flartant ce qui se cache
Il assigne il épèle il chante de sa tour
Soixante-douze noms et devra mourir sourd

LE CHAR TRIOMPAL DE L'ANTIMOINE .. YVAN GOLL
3 eaux-fortes de BRAUNER .. Editions Hemisphere .. Paris

Разієль (офорт Віктора Бравнера)

*Raziel (gravure à l'eau forte faite par Victor Brauner)
„Art d'aujourd'hui", No. 6, Janvier 1950*

ТРІОМФАЛЬНА КОЛІСНИЦЯ АНТИМОНА

V

РАЗІЄЛЬ

Гебрейського письма двадцять чотири палі
Підстава що на ній звів Слово Разієль
Меркурій там співа і птах істоту скель
Святить із попелу через вогню скрижалі

Сімдесят двоє назв неназваної далі
Імення Божого зрікає мудрагель
Крізь призматичний звук просяйний кварц пустель
І в кличі світлянім погрози небувалі

«ЕЛ» мовить «ЕЛОГІМ» і труду в нім жага
Сокира і коса мотика й ключ до трону
Він збіжжя чародій монах він антимону

Спокусник Разієль що скрите притяга
Стримить у вежі букв затримати назавше
Сімдесят двоє назв — і вмере недочувавши

ELEGIE D'IHPETONGA

VI

Mais après le circuit du doute
Voyageur rejeté sur la rive fatale
Je n'ai ni reconnu l'Ichtys mystique
Ni vu germer le blé du Pharaon

Voici ma famille assise à la table
Dressée avec la nappe blanche sur l'abîme
La flamboyante argenterie
Se tord et fond entre leurs mains voraces

Ils ouvrent le saumon qui s'effeuille comme une rose
Ils dissèquent le vol anguleux des perdrix
Mais leurs miroirs vont attirer la foudre
Leurs armoires sont pleines de malédictions

Qu'ai-je donc possédé? L'eau de mon émeraude coule
Caillou que j'ai poli retourne à ta montagne
Mon château de grenats héberge les brouillards
Rien rien ne m'appartient ni mon dernier sanglot

J'ai séjourné des lunes rouges dans la grotte charnelle
Sous une cotonnade entre les cuisses chaudes
J'entendis sangloter la faim de l'animal
Un ventre hurler à la vie

Un corps toujours le même à assouvir!
Ah quel labeur! Que de lessives contre la sueur!
Deux seins toujours à vif: Patmos! Lesbos!
Désir de sainteté! Sainteté du désir!

Est-ce bien moi qui fus le roi vêtu de pourpre
Au balcon triomphal de Bagdad-Lackawanna?
J'ai jeté mes rubis aux dauphins insolents
Et la vague emporta le nom de mon royaume

ЕЛЕГІЯ ШЕТОНГІ

VI

Та по кровобізі сумніву
Мандрівник — висаджений на судьбоносний берег —
Я не впізнав більше таємничого Іхтіса
Ані не вкрив як прозябле зерно Фараона

Ось моя родина розсілася вколо столу
Вкритого білим обрусом понад урвищем
Блискуче срібне начиння
Гнеться й топиться в їхніх жадібних пальцях

Вони патрошать лосося з обірваними мов на троянді
пелюстками
Вони розтинають гострокутне окрилля куріпки
Та їхні свічада притягають блискавку
Їхні скрині сповнено прокльонами

Що посідав я колибудь? Вода мого смарагду сточується
Ріне від мене обточена повернись до своєї гори
Гранатовий замок мій став притулком для мряки
Ніщо ніщо не моє ані останнє зідхання не моє

Я перебував протягом червоних лют у плотському гроті
Під бавовною серед гарячих стегон тварин
Я прислухався до стогону їхнього голоду
До ревіння живота що прагнув жити

Усе того ж тіла що прагнуло заспокоїти голод!
Ой що за втома! Стільки мильної води супроти поту!
Двоє завжди кровоточивих грудей: Патмос! Лесбос!
Жага святости! Святість жаги!

Чи справді був я король у багрець загорнутий
На тріумфальному бальконі Багдаду — Лакаванни?
Я жбурнув свої рубіни безсоромним дельфінам
І хвиля змила геть назву мого королівства

JEAN SANS TERRE À SON FRÈRE NOIR

Frère de nuit! Frère de lait! Mon frère!
La terre est noire aux quatre coins du jours
Le vent est noir à ton cri de panthère
La femme est noire à ta danse d'amour

Le ciel est noir et la madone est noire
La mer est noire où tu baignes ton corps
Le vin est noir que ta bouche va boire
Le drap est noir dans lequel tu t'endors

Auprès de toi ton ombre semble claire
L'or du soleil s'assombrit dans ton œil
Toute ta vie tu portes les suaires
Ta nudité ressemble à un long deuil

Pourtant tu ris de ton grand rire nègre
Avec le blanc sidéral de tes dents
Avec la chasteté de tes mains maigres
Avec le rythme de tes pieds ardents

Tu ris comme une fontaine qui fuse
Comme la scie en mordant le métal
Comme le fleuve évadé de l'écluse
Tu ris comme la pie et le cheval

Lorsque l'été fornique les collines
Tout ton sang cuve le vin du soleil
L'hippopotame épate tes narines
Et le serpent assouplit tes orteils

ІОАНН БЕЗЗЕМЕЛЬНИЙ ДО СВОГО ЧОРНОГО БРАТА

Брате ночі! Молошній брате! Мій брате!
Світ чорний по чотирьох границях дня
Вітер чорний перед твоїм пантерячим криком
Жінка чорна при твоїх любовних танках

Чорне й небо чорний і образ олтарний
Море чорне де купається твоє тіло
Чорне вино що втишує твою спрагу
Чорне простирало що кличе тебе до сну

Більше світла ніж ти дає навіть тінь твоя
Ти носиш саван на все життя
У зорі твоїм соняшне золото обертається смолою
Твоя нагота нагадує довгу жалобу

Та ти смієшся великим негрським ротом
Що з нього зорями визирають блискучі зуби
Цнотою твоїх вузьких долонь
Перебором твоїх вогненних ніг

Ти смієшся мов джерело розточене
Мов пила що вгризається в метал
Мов ріка що пробігає крізь шлюз
Ти смієшся мов сорока й коняка

Коли літо покриває холми
Уся твоя кров настоєє соняшне вино
Гіпопотам роздуває твої ніздри
І змія німить пальці твоїх ніг

Et je te vois piétinant les prairies
L'iris noir et la jacinthe indigo
Roi absolu qui règne sur la vie
Et qui use une femme dans un tango

Frappe du pied! La terre au sang de lave
Te répondra comme au tambour l'écho
Annonçant la liberté de l'esclave
Qui va quitter la prison de sa peau

Danse! Frappe la terre d'amertume!
Frappe le sol avec rage et douceur
Et brûle au fond de tes yeux de bitume
Les résidus de ton affreuse peur

Bondis! Jaillis hors de ta solitude!
Hors de Harlem et de ton univers!
Délivre-toi! Décharne toi! Dénude
Ton mâle esprit de sa nocturne chair!

Danse contre le rythme! Danse contre
Le mouvement perpétuel! Contre le Temps!
Contre la loi de pesanteur! Contre la montre!
Contre l'infidélité de l'instant!

Toi qui caches le charbon millénaire
De la douleur dans la nuit de ton corps
C'est toi qu'il faut à cette faible terre
Pour la guérir de sa pâleur de mort

І я бачу тебе як ти топчеш степи
Чорні іриси й блакитні гіяцинти
Абсолютний володар що управляє життям
І виснажує жінку танком танго

Топчи ступнею! Земля кров'ю лави
Відповість тобі мов луна бубном
Проголосить свободу рабові
Що вирветься з в'язниці своєї шкіри

Танцюй! Розтопчи землю гіркоти!
Розтопчи ґрунт люто й солодко
І спали в глибині своїх асфальтових очей
Осадок жажливого страху

Стрибни! Видерися з своєї самотности!
З Гарлему й свого всесвіту!
Звільнися! Знетілься! Скинь
З твого мужеського духу нічну його плоть!

Танцюй проти ритму! Танцюй проти
Відвічного руху! Проти Часу!
Проти закону тяжіння! Проти годинника!
Проти віроломности менту!

Ти що ховаєш тисячелітне вугілля
Болю у ночі твоєї плоті
Це ти хто повинен оцю слабу землю
Витоїти з її блідої смерти

(Переклад не зв'язаний метрою і римами)

Cœur de France
 France de mon cœur
 Tour de souffrance
 Jardin des pleurs
 J'ai grimpé dans les pruniers de Lorraine
 J'ai pressé les olives de Provence
 J'ai cueilli tes cerfsuils et tes verveines
 France : verger d'amour et d'abondance
 Tilleul ou chêne
 Croix de tout bois
 Croix de Lorraine
 Partout tu crois

Aujourd'hui tes vieux ormes se transforment en gibets
 Tes champs de blé ne sont plus que des champs d'honneur
 Derrière les églises s'agenouillent tes fils fusillés
 Une fosse commune s'ouvre sous le trèfle en fleurs

Croix de France
 France en croix
 If de patience
 Liseron de la foi
 Lys des reines
 Muguet du peuple
 Vigne du seigneur
 Vin des pauvres
 Blanc de blaine
 Rouge St Julien
 Bleu de bluets
 Bucher de Jeanne
 Baïde de Noël
 Rose de Chartres
 Rouan de Strasbourg
 Cœur de France
 France de mon cœur

Власною рукою Івана Голля
 Poème écrit par Yvan Goll lui-même

ЛЬОТРИНГСЬКИЙ ХРЕСТ

Серце Франції
Франціє мого серця
Болю бранці і
Сліз озерця

Я здиравсь на плідні дерева Льоррену
Я чавив провансальські оливи
Я збирав рослинність твою зелену
Франціє: гаю любовної зливи

Липу й модрену
Змінено в хрести
Хрест Льоррену
Ростеш скрізь ти

Шибеницями стали старі твої берести нині
Твої ниви не більш як поля почесного герця
За церквами сини твої постріляні стоять на колінах
Під квіттям у братській могилі роззявлена смерть ця

Хрест Франції
Франція на хресті
Терпець вранці і
Віра в темноті
Крин королевих
Конвалія народу
Вертоград Господа
Винозлидарів
Біле шампанське
Червоне бордо
Сині волошки
Кострище Іоанни
Різдвяні вогники
Роза Шартру
Розетка Страсбургу
Серце Франції
Франціє мого серця

HIOB

I

Mondaxt
Sink in mein Mark

Daß meine Zeder
Morgen den Weg versperre
Den feurigen Pferden

Alte Löwen meines Bluts
Rufen umsonst nach Gazellen
Es morschen in meinem Kopf
Wurmstichige Knochen

Phosphoreszent
Hängt mir im Brustkorb
Das fremde Herz

II

Verzehre mich, greiser Kalk
Zerlauge mich, junges Salz
Tod ist Freude

Und nährt mich noch der Fisch
Des Toten Meeres
Leuchtend von Jod

In meinen Geschwüren
Pfleg ich Rosen
Des Todesfrühlings

ІОВ

I

Сокиро місяця
Погрузися в мої кістки

Щоб кедр мій
Узавтра шлях загородив
Вогненним коням

Старезні леви моєї крові
Даремно волають за газелями
Трухлявіють у моїй голові
Сточені червою кістки

Фосфоризуючи
Висить у моїй груднині
Чуже серце

II

Спожій мене, сиве вапно
Роз'їж мене, молода соле
Смерть править за радощі

А живить мене ще риба
Мертвого моря
Світившися йодом

У своїх язвах
Плекаю я рози
Смертельної провесни

Siebzig Scheunen verbrannt!
Sieben Söhne verwest!
Größe der Armut!

Letzter Ölbaum
Aus Asiens Wüste
Steht mein Gerippe

Wieso ich noch lebe?
Unsicherer Gott
Dich dir zu beweisen

III

Letzter Ölbaum, sagst du?
Doch goldenes Öl
Enttrieft meinen Zweigen
Die segnen lernten

Im Glashaus meiner Augen
Reift die tropische Sonne

Mein Wurzelfuß ist in Marmor gerammt

Höre Israel
Ich bin der Zehnbrotebaum
Ich bin das Feuerbuch
Mit den brennenden Buchstaben

Ich bin der dreiarmige Leuchter
Von wissenden Vögeln bewohnt
Mit dem siebenfarbenen Blick

Сімдесятеро комор на попіл!
Семеро синів на порох!
Велич нужди!

Останньою оливою
З азійської пустелі
Стоїть мій кістяк

Навіщо ж я ще живу?
Непевний Боже
Тебе Тобі свідчу

III

Остання олива, сказав ти?
Та золотава олія
Скрапає з моїх гілок
Що вчилися благословляти

У скляному склепінні моїх віч
Доспіває сонце тропічне

Стопу мого кореня забито у мармур

Слухай Ізраїлю
Я древо десятиох хлібин
Я книга вогню
З полум'яними буквами

Я трисвічник
Де мешкають віщі птиці
З семибарвним зором

DER REGENPALAST

Ich hab dir einen Regenpalast erbaut
Aus Alabastersäulen und Bergkristall
Daß du in tausend Spiegeln
Immer schöner dich für mich wandelst

Die Wasserpalme nährt uns mit grauem Most
Aus hohen Krügen trinken wir silbernen Wein
Welch ein perlmutternes Konzert!
Trunkne Libelle im Regenurwald!

Im Käfig der Lianen ersehnt du mich
Die Zauberbienen saugen das Regenblut
Aus deinen blauen Augenkelchen
Singende Reiher sind deine Wächter

Aus Regenfenstern blicken wir wie die Zeit
Mit Regenfahnen über das Meer hinweht
Und mit dem Schlachtheer fremder Stürme
Elend in alten Morästen endet.

Mit Regendiamanten bekleid ich dich
Heimlicher Maharadscha des Regenreichs
Des Wert und Recht gewogen wird
Nach den gesegneten Regenjahren

Du aber strickst mir verstohlen im Perlensaal
Durchwirkt von Hanf und Träne ein Regentuch
Ein Leichentuch breit für uns beide
Bis in die Ewigkeit warm und haltbar

ДОЩОВИЙ ПАЛАЦ

Я створив тобі дощового палацу будівлю
З алябастрових стовпів і гірського кришталю
Щоб ти у тисячах свічад
Дедалі прекрасніша мені з'являлась

Живить нас водяна пальма сивим соком
З високих дзбанів п'ємо ми срібне вино
Що за перламутрове звуковиння!
Сп'яніла бабка в дощовому пралісі!

У клітці ліян тужиш ти за мною
Чарівні пчоли ссуть дощову кров
З блакитних чаш твоїх очей
Співочі чаплі стоять на чатах

З дощових вікон дивимось ми як час
Дощовим знаменом над морем віє
І військом чужинних пробоїв
Злидні в старі дреговини злинуть

Дощовими діамантами вбираю тебе
Таємний магараджа дощової держави
Чия вартість і право зважене буде
По благословенних дощових роках

Та в'яжеш мені крадькома у світлиці перлів
Коноплями й слізьми проплетений дощовий хуст
Саван завширшки для обох нас
Аж у вічність теплий і тривалий

AUGENLIDER AUS STEIN

Ach! Schon tönt die Harfe Davids
Vor deinem Sauerstoffzelt

In unzählige Meteore
Zerbricht deine Sternenkronen

Alle Wüsten umgeben dich
Um aus dir ihren Sänger zu machen

Ein Nebelkamel kniet nieder
Bereit dich ins Nichts zu tragen

Schon wird der Vollmond deiner Pupille
Zur schwachen Sichel

Blind ohne deine Augen
Werden die Rosen mich nicht wiedererkennen

Wer wird mich vor mir schützen
Vor den Tag- und Nachtgesetzen?

Wenn der Töter auf meinen Balkon steigt
Und die Schlange in der Minze lauert?

Oh! Laß mir diesen letzten Apostelblick!
Nein! Nicht zwischen uns diese Augen aus Stein!

ПОВІКИ З КАМЕНЮ

Ах! Звучить уже гарфа Давидова
Перед твоїм кисневим приладом

Незліченними метеорами
Торощиться твоя зоряна корона

Усі пустелі оточують тебе
Щоб зробити з тебе свого співця

Мряковинний верблюд стає навколіщки
Готовий нести тебе в ніщоту

Уже бо повня твого очного чоловічка
Обертається слабким серпом

Сліпі без твоїх очей
Троянди не впізнають мене

Хто ж захистить мене від мене
Від законів дня та ночі?

Коли вбивця здирається на мій балкон
І гадюка у руті чатує?

О! Лиши мені цей останній апостольський погляд!
Ні! Не між нами ці очі з каменю!

LE REISME

La Poésie surgit-elle du Verbe ou de l'Objet?

La réponse à cette alternative doit résoudre l'angoisse de tout créateur, poète ou artiste.

Surge du Verbe seul, la poésie ne reste-t-elle pas dans le domaine de la rhétorique, de la grammaire, de l'artifice créé par l'homme?

Pour exprimer l'essence de la vie, poésie et art doivent émaner de la Chose en Soi, le Ding an sich, le Res: être la fleur directement reliée à la racine.

Cette racine est Res et non realitas. C'est l'objet végétatif en action, non la réalité, telle que l'homme la voit, la pense ou la rêve.

Réalisme, surréalisme, Réalités Nouvelles sont dérivés de la Réalité. Le Réisme que nous proposons comme théorie de base, naît de la Chose absolue.

„Au commencement était le Verbe?“ Etablissons plutôt: „A la fin était le Verbe“, après une longue et patiente métamorphose qui, dans le poète, transforme l'objet en Verbe.

Rilke disait un jour à Claire Goll: „Reste devant! Regarde l'objet jusqu'à ce que tu l'aies dévoré!“

Le Réiste dit: „Entrez dedans. Intégrez-vous à l'objet devenez cet objet, jusqu'à ce qu'il vous ait dévoré!“

S'il est exact que le monde est créé par une énergie se renouvelant sans cesse, que les peuples ont appelé Dieu, le poète, armé du Verbe, a la mission d'enfanter de sa propre substance, res, le verbe au rayonnement total.

Le Réisme, en opposition à l'art arbitrairement abstrait, à la poésie jouant avec l'idée ou l'image arbitraire de l'objet, serre le Res d'aussi près que le croyant l'essence de Dieu.

РЕЧЕВІСТЬ

Чи походить поезія із слова, а чи з предмету?

Відповідь на цю альтернативу повинна усунути страх кожного мистця, поета чи маляра.

Вийшовши з самого слова, чи не застрягає поезія в царині красномовства, граматики, створеної людиною штучності?

Щоб висловлювати істоту життя, поезія й мистецтво повинні витікати з «речі в собі», з „Ding an sich“, з „Res“: бути квіткою, безпосередньо пов'язаною з коренем.

Цей корінь править за „Res“, а не за „realitas“. Це предмет у дії зростання, а не реальність, як її людина бачить, мислить або снить.

Реалізм, сюрреалізм, нова реальність походять з дійсності. Речевість, що її ми пропонуємо на основну теорію, виходить з абсолютної речі.

«Напочатку було Слово?» Ствердьмо радше: «Наприкінці було Слово», після довгої терплячої метаморфози, яка, в поеті, перетворювала предмет на слово.

Різьке сказав одного разу до Клер Голль: «Постривай перед цим! Роздивляйся на предмет, аж поки його проквітнеш!»

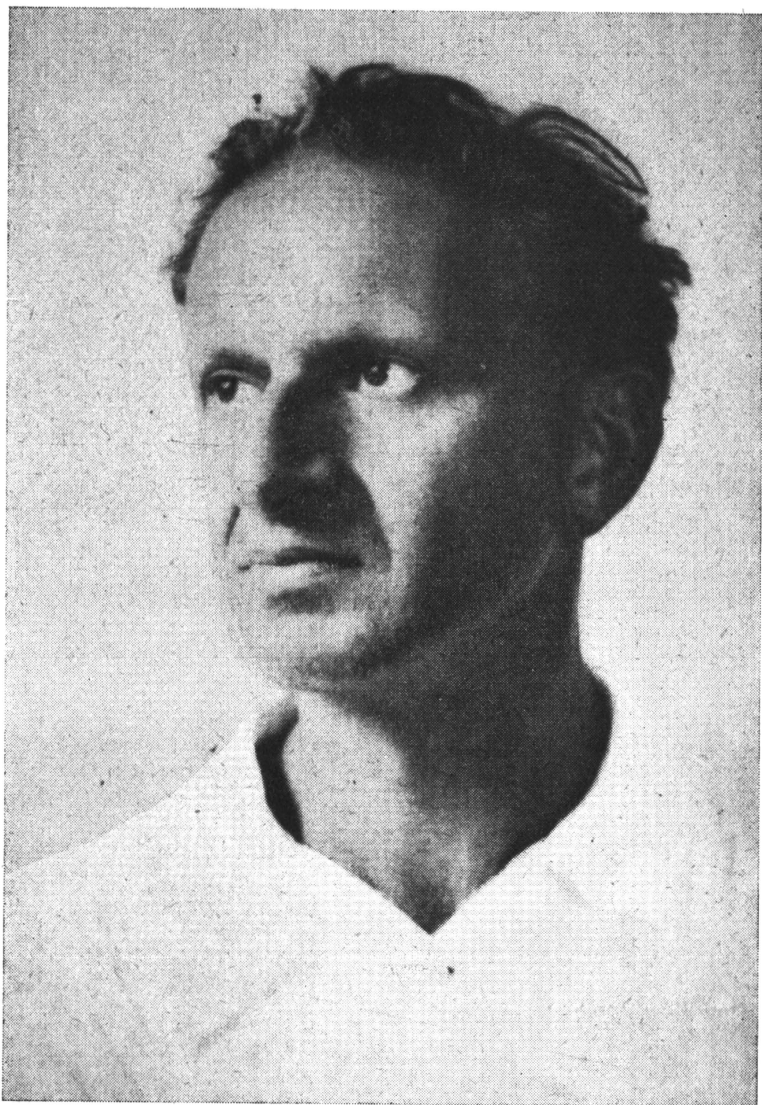
Речевик говорить: «Промкніться! Довершуйтеся в предметі, самі станьте цим предметом, аж поки він проковтне вас!»

Якщо справді світ створено від безнастанно самоонової енергії, що її народи називають Богом, то тоді поет, озброєний словом, має за завдання породжувати з особистого ества „ges“, слово тотального випромінювання.

Речевість, протилежно до мистецтва свавільно абстрактного, яке в поезії бавиться з ідеєю та свавільним образом предмету, доторкується до „Res“ так само близько, як віруючий до ества Божого.

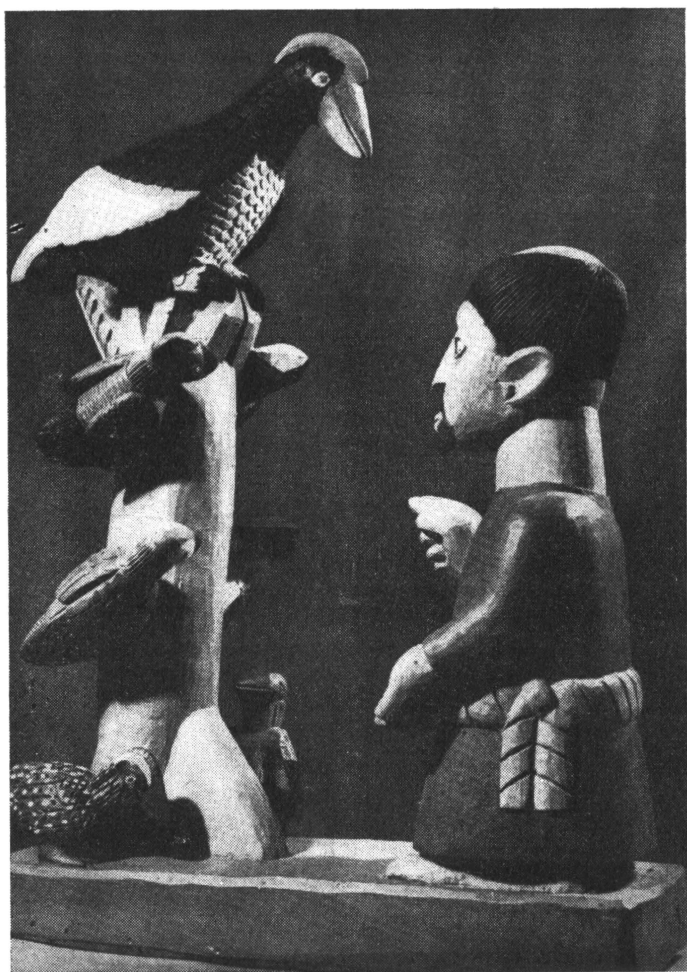

Клер Голль (портрет Марио Шталя)
Claire Goll (portrait fait par Mario Stahl)

Иван Голл (фото)

Yvan Goll (photo)

Св. Франциск Ассізький розмовляє з птахами.
Нігерія (з виставки Святого Року в Римі 1950)

Saint-François parlant aux oiseaux.
Nigeria (Exposition à Rome, 1950, à l'occasion de l'Année Sainte)

Claire — Yvan Goll

**NOUVELLES FLEURS DE SAINT FRANÇOIS
NEUE BLÜMLEIN DES HEILIGEN FRANZISKUS**

Клер та Іван Голль

НОВІ КВИТОЧКИ СВЯТОГО ФРАНЦИСКА

DER SÄNGERWETTSTREIT

In einer Frühlingsnacht hört Franziskus in seiner Zelle eine Stimme, die ihn ruft. Erschüttert richtet er sich auf seinem steinernen Lager auf. Er weiß nicht ob die Stimme irdisch oder paradiesisch ist. Ist es die Stimme einer klagenden Frau, eines verkündenden Engels, eines verirrtten Kindes oder einer schmachtenden Geliebten?

Die Stimme legt sich leicht und kühl auf ihn, gewichtlos und herb wie die Blätter einer sterbenden Kamelie. Und doch hat sie die Wärme lebender Wolle. Sie hat die Freundschaft von Flöten und die Distanz der Glocke eines Kirchturms.

Aber die berauschendsten Augenblicke sind die des Schweigens, die Pausen zwischen zwei Schluchzen, von denen das eine eine Freude ansagt und das andre schon das Entschwinden einer Hoffnung.

Endlich, ganz erwacht, erkennt Franziskus, daß es die Stimme seiner Schwester Nachtigall ist, die zum ersten Male seit dem Winter Zwiesprache mit Gott hält.

Reuig, so viele Stunden im Schlaf verloren zu haben, verläßt Franziskus sein Felsenbett mit dem Holzschneit als Kopfkissen und erblickt den tapferen Sänger auf dem höchsten Zweig einer Steineiche.

Der Vogel ist ganz allein in der vom Mond mit Gold bemalten Nacht, ganz allein zu Füßen unsres Herrn im großen besterntesten Amphitheater. Welch geheimnisvoller Austausch geht da vor sich zwischen Gott und der Nachtigall in den ersten Dämmerstunden?

Und der Gesang rieselt herab auf die Lebensbäume, die Thujas, auf Rittersporn, Veilchen und Anemonen, die den lei-

ЗМАГАННЯ СПІВЦІВ

Однієї літньої ночі чує Франциск у своїй келії голос, що зве його. Стрясений, випростується він на своєму кам'яному ложі. Він не знає, чи голос цей земний, а чи райський. Чи це голос плачучої жінки, провісного янгола, заблуканої дитини а чи спраглої закоханої?

Голос лягає на нього легко й прохолодно, невагомо й терпко, неначе листя вмираючої камелії. І все таки він має тепло вовни на живій тварині. У ньому дружність флюари й відстань видзвону з дзвіниці.

Але найнадхненніші миті це ті, що притаманні мовчанці, павзи між двома зридами, що з них один звістує радощі, а другий — зникання сподіву.

Нарешті, повнотою пробуджений, спізнає Франциск, що це голос його брата соловейка, який уперше після зими провадить розмову з Богом.

Каявшись, що втратив стільки годин у сні, Франциск полишає своє скельне ліжко з поліном замість подушки і добачає хороброго співака на найвищій галузці дуба.

Пташка цілковито самотня в ночі, що її місяць помалював золотом, цілковито самотня біля стіп нашого Господа у великому озороному амфітеатрі. Що за таємний обмін відбувається тоді між Богом та соловейком за перших світанкових годин?

І спів стікає на дерева життя, туї, на дельфінії, фіялки й анемони, що відгукуються на пристрасний поклик, передчасно розкриваючись.

Франциск почуває себе дещо винним перед Господом. Сливе засоромлює його побожна, ревна пташка. Тож він швиденько починає мірятися з нею.

— Зажди на мене, дрібний соловейку, зажди на мене!
— гукає він до неї.

denschaftlichen Ruf erwidern, indem sie sich viel zu früh öffnen.

Franziskus fühlt sich ein wenig schuldig vor dem Herrn. Fast beschämt ihn der fromme, eifervolle Vogel. Und schnell schickt er sich an, sich mit ihm zu messen.

„Warte auf mich, kleine Nachtigall, warte auf mich!“, ruft er ihr zu. Und als der echte Sohn der Domenica Pia, die provenzalischer Abstammung war und ihm schon in der Wiege die süßen Melodien des südlichen Frankreichs vorgesungen hat, sucht der Poverello in den Liedern seiner geliebten Troubadoure: Aimeric de Belenoi, Bertran d’Alamanon, Folquet de Lunel und Bernard de Ventadour. Und plötzlich kommen ihm die Verse von Gancelm Faidit auf die Lippen:

„Le rossinholet salvatge
Ai auzit que s’esbaudeya
Per amor en son languatge
E m fai si murir d’enveya . . .“

Jedoch die unerschütterliche Nachtigall unterbricht nicht ob einiger Reime ihre Arie. Sie hat mehr als ein Streich- und Zupfinstrument in ihrer Kehle. Gegen die Leier, das Sistrum und die Rohrflöte des Vogels reicht die zarte Stimme des Franziskus nicht aus, um sich der Engel Gunst zu erwerben.

Er ruft Bruder Leo zu Hilfe. Vielleicht kann er ihm beistehen in seinem Wettstreit mit diesem außergewöhnlichen Barden.

Aber Leo ist nichts als ein Sack voll Schlaf, aus dem sich höchstens das Gähnen eines Basses ziehen läßt. Franziskus schickt ihn auf sein Lager zurück und fängt wieder zu singen an:

„Ab le dous temps que renouvelha
Vuelh far er novelha chanso
Qu’amors novelha m’en somo
D’un novelh joy que mi capdelha,
E d’aquest joy autre joy nais,
E s’ieu non l’ai non poirai mais,
Mas ades azor e sopley
A lieys cui am de cor, e vey.“

І, правдивий син Доменіки Пія, яка була провансальського роду і співала йому ще над коліскою солодких пісень південної Франції, шукає Бідачок серед співів своїх улюблених трубадурів: Аймеріка де Беленуа, Бертрана д'Аляманона, Фольке де Люнеля й Бернара де Вантадура. Та раптом спадають йому на уста вірші Гансельма Файдіта:

„Le rossinholet salvatge
Ai auzit que s'esbaudeya
Per amor en son lenguatge
E m fai si murir d'enveja...”

Та непохитний соловейко ані-ні не перериває своєї арії з-за отих рим. Він бо має в горлянці щось більше, ніж смичковий та щипковий інструмент. Супроти ліри, цитри й сопілки пташкової ніжного голосу Франциска не вистачає, щоб привернути до себе прихильність янголів.

Він кличе на допомогу брата Лео. Може ж він зможе посприяти йому в змаганні з отим понадзвичайним бардом.

Та Лео це ніщо інше, як сонний мішок, з якого можна витягти хібащо саме тільки басове позіхання. Франциск відсилає його назад у ліжко й починає знову співати:

„Ab le dous temps que renouvelha
Vuelh far er novelha chanso
Qu'amors novelha m'en somo
D'un novelh joy que mi capdelha,
E d'aquest joy autre joy nais,
E s'ieu non l'ai non poirai mais,
Mas ades azor e sopley
A lieys cui am de cor, e vey.”

Западає мовчанка, під час якої соловейко причісує й вигладжує пір'ячко. Франциск уже гадає, що побив свого тендітного супротивника, коли ж то соловейків братик, що сидить на віддалі через кілька дерев, заходжується октавувати вгору й униз. По тому слідує наступ тріолів, тоді як третя пташка вступає з аріозо, четверта з секвенцією з одного «Алилуя». Одна спонукає другу, тож нарешті цілий ліс уже вібрує однією-єдиною фугою молитви й побожного поклоніння.

Eine Pause entsteht, während der sich die Nachtigall die Federchen strählt und glatt streicht. Schon glaubt Franziskus seinen zarten Gegner geschlagen zu haben, als ein Bruder der Nachtigall einige Bäume weiter weg, anfängt eine Oktave hinauf- und hinabzusteigen. Darauf folgt ein Angriff von Triolen, während ein dritter Vogel ein Arioso, ein vierter eine Sequenz nach einem Halleluja anstimmt. Einer steckt den anderen an, so daß schließlich der ganze Wald von einer einzigen Fuge der Anbetung und Andacht vibriert.

Überwältigt vergißt Franziskus zu singen, vergißt, daß er Franziskus ist. Ihm ist als löste sich die Dichte des Holzes und des Steins, ja als löste er selbst mit allen Teilen seines Skelettes sich auf in der Süßigkeit dieser Töne. Auf Tausenden von Noten und Vogelschwingen schwebt er dahin. Er trinkt die Takte, er ißt das Arpeggio, er zieht den Duft der Musik ein.

Zuviel der Seligkeit. Er weiß nicht mehr wo das Glück zu Schmerz wird.

Er kann nur noch schweigen und knien.

Und die Nachtigall ging siegreich aus dem Wettstreit hervor.

Захоплений, забуває Франциск про свій спів, забуває, що він Франциск. Він відчуває щось, наче б розм'якшувалася суціль дерева й каменю, ба наче б і сам він з усіма часточками свого кістяка розчинювався в солодощах тих звуків. На тисячах нот і пташих крил леготить він. Він впиває такти, він поїдає арпеджо, він вдихає пахощі музики.

Занадто багато блаженства. Він уже не знає, де щастя обернеться болем.

Він може тільки мовчати й вклячати.

І соловейко вийшов із змагання переможно.

SAINT FRANÇOIS RECOMMANDE LA PATIENCE

Saint François et frère Ange rentrent de Gubbio sous une pluie battante. Frère Ange, tout trempé, se hâte et se trouve toujours dix pas en avant, puis il attend son compagnon avec des grimaces d'impatience.

Après l'avoir rejoint, paisiblement, saint François lui demande :

— Pourquoi es-tu pressé, mon frère? Crains-tu la pluie? Elle qui a des mains plus douces qu'une jeune fille, et qui connaît des chansons plus gaies que les buveurs de vin? Il faut aimer la pluie, savoir s'en faire aimer!

Et tandis que l'averse tombe, saint François se dévêtit, pour exposer davantage son corps aux caresses de sa sœur la pluie. Puis il dit doucement :

— Mon frère, je t'enseigne la patience! Regarde avec quelle patience la pluie descend du ciel, avec quelle patience la source perce le rocher, songe à la patience du port qui attend le navire, à la patience de la mer, qui lance vague sur vague contre la plage sans avancer d'un pas, songe à la patience de la poutre, pour devenir croix. Songe à la patience de la clef de voûte qui soutient l'église, et songe à la patience de la terre qui attend la chair de mon corps misérable...

A ces mots, frère Ange se jette aux pieds de François, dans une large flaque d'eau, et lui baise les sandales.

— Et songe à la patience que tu as avec moi, le plus grand des pécheurs.

СВЯТИЙ ФРАНЦИСК ДОРАДЖУЄ ТЕРПЕЦЬ

Святий Франциск та брат Янгол повертаються з Губбіо під зливним дощем. Брат Янгол, весь промоклий, приспішує ходу і перебуває ввесь час на десять кроків попереду, очікуючи свого супутника з нетерплячим виразом обличчя.

Спокійно наздогнавши його, святий Франциск запитує:

— Чого ж ти так поспішаєш, брате? Чи ти боїшся дощу? Його, який має руки ніжніші, ніж у молодії дівчини, і знає пісень веселіших, ніж ті, що їх співають винопивці? Дощ треба любити і треба, щоб він тебе любив!

І під час, коли дощ і далі сильнодуже зливається, скидає святий Франциск із себе вбрання, щоб ще більше звільнити тіло для братніх пестощів дощу. Тоді ж говорить він сумирно:

— Брате мій, я навчаю тебе терпцю! Поглянь бо, з якою терплячістю спадає дощ із неба, з якою терплячістю тече джерело з скелі, подумай но й про терпець пристані, яка жде на корабель, про терпець моря, що кидає хвилю за хвилею на берег, не поступаючи вперед ані на крок, подумай про терпець стовбура, що стає хрестом. Подумай про терпець склепіння, яке несе на собі церкву, і подумай про терпець землі, яка чекає на плоть моєї мізерної постаті...

При тих словах падає брат Янгол до ніг Францискових, просто у величезну калюжу, і цілує його сандалі.

— І думай же про терпець, що його ти маєш супроти мене, найбільшого з грішників.

ДОДАТОК

Yvan Goll: Sentences, concernant l'Art. La traduction ukrainienne faite par Oswald Burghardt (Youry Klen), tirée de son essai dans le volume „L'Expressionisme et les Expressionistes“, Kiev 1929.

З ВИСЛОВІВ ІВАНА ГОЛЛЯ ПРО МИСТЕЦТВО

Поет знов мусить зрозуміти, що існують ще інші світи, окрім того, який ми сприймаємо нашими п'ятьома почуттями: надсвіт. Це він собі має з'ясувати. То ні в якому разі не буде поворот до містики, романтики чи кльовного фіґлярства вар'єте, хоч і матиме з ними дешицю спільного — надпочуттєве.

Насамперед треба розторочити всі зовнішні форми. Розважливість вчинків, мораль і умовність — усі формальності нашого життя. Людину й речі треба показувати оголеними і для більшого враження — крізь побільшувальне скло.

*

Ми забули, що сцена ніщо інше, як побільшуване скло. Велика драма завжди про це пам'ятала: греки ходили на котурнах, Шекспір розмовляв з мертвими духами-велетнями. Ми забули, що перший символічний образ театру — це маска... Діти бояться її й кричать. Людина самовдоволена й твереза хай знов навчиться кричати... Сцена... мусить стати надреальною... Чистий реалізм був найбільше збочення й катастрофа літератури.

Переклад О. Бурґардта (Юрія Клена) в контексті його статті про Георга Кайзера, вміщеної у збірнику «Експресіонізм та експресіоністи» за редакцією С. Савченка, «Сяйво», Київ, 1929.

Yvan Goll	Chansons Malaises 8	14
	Malaiische Liebeslieder 8	14
Claire Goll	Zehn Jahre schon — —	16
Yvan Goll	Raziel	18
	Elegie d'Ihpetonga VI	20
	Jean sans Terre à son frère noir	22
	Croix de Lorraine	26
	Hiob	28
	Der Regenpalast	32
Claire Goll	Augenlider aus Stein	34
Yvan Goll	Le Réisme	36
Claire und Yvan Goll	Der Sngerwettstreit	42
	Saint François recommande la patience	48
Appendice:	Yvan Goll: Sentences, concernant l'Art	50

З М І С Т

Іван Голль	Малайські пісні 8	15
Клер Голль	Ось уже десять років	17
Іван Голль	Разіель	19
	Елегія Іпетонґи VI	21
	Іоанн Безземельний до свого чорного брата	23
	Льотрінґський хрест	27
	Іов	29
	Дощовий палац	33
Клер Голль	Повіки з каменю	35
Іван Голль	Речевість	37
Клер та Іван Голль	Змагання співців	43
	Святий Франциск дораджує терпець	49
Додаток	З висловів Івана Голля про мистецтво	50

*На обкладинці Клер та Іван Голль
(портрет Марка Шагала, 1925)*